

'עבר קציר כלה קיץ ואנחנו לא נושענו' כבכל שנה למעלה מאלף ותשע מאות שנה, עם ישראל חוזר לאבלות ולצער החורבן. הצער הזה בעצמו מורה ומלמד על וודאות הגאולה, אין כאן גזירה על המת שישתכח מהלב, כי 'בית חיינו' אינו מת, בית חיינו חי וקיים בנו בנשמה במחשבה ובמעשים, ו'מהרה יבנה המקדש' היא הנחת עבודה מובנת וודאית. בגלל שבית המקדש כל כך טבוע בחיינו לכן הצער על חסרונו גדול.

המהר"ל בספרו נצח ישראל [העוסק גלות ובגאולה] סוף פרק כ"ג אומר:

"לכך על האדם להתאבל על חורבן בית המקדש, ויהיה מתאונן ומקונן על חורבנו, ויתפלל שיחזור ויבנה בית המקדש. **וכאשר אין האדם עושה דבר זה, כאילו הוא היה סבה לחורבנו.** ובירושלמי (יומא פ"א ה"א) הראשונים העבירו את התקרה, והאחרונים פעפעו אותו, וכל כך למה, שלא עשו תשובה. וביאור זה, כי הראשונים, אשר בשביל חטאם נחרב הבית, אין זה רק העברת התקרה. אבל האחרונים שלא עשו תשובה, ... שרואים במוחש לפניהם חסרון בית המקדש, ואינם עושים תשובה, הרי כאילו אינם חפצים בו, ודבר זה נקרא פעפוע משרשו:

ועוד יש לך לדעת כי **בית המקדש מצד עצמו ראוי שיהיה תמיד ולא יוסר כלל, וכך ראוי לפי סדר המושכל.** ומאחר שכך הוא, וראוי שיהיה נמצא עתה בית המקדש לפי סדר המושכל, אם אין אנו עושים תשובה, הרי אנו מחריבין בית המקדש מעיקרא. כי כאשר אנו מחריבין ומבטלין סדר המושכל, דבר זה נקרא פעפוע משרשו. כי סדר זה המושכל הוא שורשו, וכאשר אין מתפללין עליו, זה נקרא פעפוע משרשו... .."

לדאבונינו 'התרגלנו' במשך מאות שנים להיות בלי בית המקדש, המהר"ל מדגיש לנו, שלפי 'הסדר המושכל' ראוי שיהיה בית המקדש.

וכן אנו למדים מפשוטה של תורה שעבודת המשכן עומדת במרכז הציווי הא-לוהי מאמצע ספר שמות ועד סוף ויקרא ופרשיות רבות בספר במדבר.

הראי"ה זצ"ל מבאר את המשמעות של בית המקדש בהסבירו מדוע הוא נקרא 'בית חיינו':

"בית המקדש נקרא נוי של עולם ובית התפילה לכל העמים. הנוי האמיתי הוא השלמת ציור המדמה כפי השורה השכלית, שמזה תימשך הדרכה מוסרית נעלה בעולם, ועיקר התפילה בנוי על זה. אמנם כל זמן שמכון המרכז הכללי, של השיווי הכולל-לכל-האדם של השכל עם ציור המדמה, היה קיים בעולם, היה קל גם לכל יחיד לכונן את דרכי ציוריו ע"פ יסודות השכל, ובהתרומם עפ"ז כח המדמה היה נכון להשפיע גדולות וטובות בחיי המעשה. אבל מיום שחרב בית המקדש, ובטל המרכז הכללי של קישור חקי הנפש האנושית שבכחו המדמה אל אור השכל, ננעלו שערי תפילה. כי כל יחיד וודאי יקשה לו מאוד לרומם לבדו את כחו-המדמה אל מרומי השכל, ולפעמים בהתגברות המדמה יטעה מדרך השכל, וע"י התרגשות יצא משורת היושר..."

ביאור הדברים בקצרה: חיי הגלויים של האדם מושפעים מהתפיסה שלו את המציאות, שנקלטת אצלו מרשמים של חושים ושכל, התפיסה שלו את המציאות היא 'ציור המדמה' שלו, אחרי עיבוד כל הנתונים שהוא מקבל מבחוץ. ההדרכה המוסרית היא שתפיסת העולם של האדם תהיה 'כפי השורה השכלית', וחיי יתאימו לערכי הנצח של תורת אמת. 'ועיקר התפילה בנוי על זה' – בתפילה אנחנו מעלים את רצוננו ושאיפותנו הרגילים למדרגה אידאלית, לדוגמא אנחנו רוצים דעת כדי שיתברך שם ה' החונן לאדם דעת.

בית המקדש הוא 'המרכז הכללי של השווי הכולל כל האדם של השכל עם עולם המדמה' – בניין המקדש עצמו, והעבודה בו נעשים בעולם החושי ובעולם המעשי ע"פ הדייקנות של אמיתה של תורה ע"פ 'החכמה' שהיא תורת הקדשים. וכשיש מרכז בעולם שבו העולם המעשי מותאם במדויק לרצון ה', כל האנשים הפרטיים מושפעים מכך 'וקל לכל יחיד לכונן את דרכי ציוריו ע"פ יסודות השכל'. ומכוח זה ניתן ליישר את כל המעשה.

אך שנחרב המרכז 'נוטל כבוד מבית חיינו', - 'ננעלו שערי תפילה' ולאדם הפרטי קשה ליישר את מחשבותיו ומעשיו ע"פ השכל הא-להי.

הצער ומנהגי האבלות עצמם, הם הקושרים אותנו לבית המקדש והם הבונים אותו ברוחינו. שאיפתנו שיבנה בית המקדש במהרה בימינו, מחברת אותנו אל מצב התיקון השלם, כי הרגשת החיסרון מאירה את עינינו שלא נשגה בתפיסתנו המצומצמת, שנפעל ע"פ השכל, ונצפה תמיד שתפיסת העולם שלנו תותאם לחכמת התורה, ומתוך כך נגיע לתשובה, ונשכלל את חיינו באופן שיוכלו לבטא את רצון ה', ואז נהיה ראויים לגילוי שכינה ולבניין ביהמ"ק.

על פי זה מובן מאמר חז"ל "תלמידי חכמים העסוקין בהלכות עבודה מעלה עליהם הכתוב כאילו נבנה מקדש בימיהם" כי ברוח האומה בית המקדש ממשיך להתקיים.

ויהי רצון שנזכה לעבודת בית המקדש בפועל ממש במהרה בימינו.